

RVD-BCN

Protocol de valoració del risc de violència de parella contra la dona

Elaborat per:

- ✓ Marta Álvarez, Equip d'Atenció a les Dones (Ajuntament de Barcelona)
- ✓ Antonio Andrés Pueyo, Facultat de Psicologia (Universitat de Barcelona)
- ✓ Mónica Augé, Equip d'Atenció a les Dones (Ajuntament de Barcelona)
- ✓ Filo Bogajo, Fiscalia Coordinada de Violència Domèstica (TSJ)
- ✓ Anna Choy, Mossos d'Esquadra (Departament d'Interior)
- ✓ Rocío Fernández, Servei de Mesures Penals Alternatives (Departament de Justícia)
- ✓ Carme Fernández, Casa d'Acollida (Ajuntament de Barcelona)
- ✓ Hubert Foulon, Àrea Bàsica de Salut Besòs
- ✓ Sandra López, Equip d'Assessorament Tècnic Penal de Barcelona (Departament de Justícia)
- ✓ Mª Teresa Martínez-Izquierdo, Servei d'Urgència (Hospital del Mar - Parc de Salut Mar)
- ✓ Cristina Martínez, Programa de Salut Sexual i Reproductiva (ICSS)
- ✓ Margarida Saiz, Direcció de Programes de Dones (Ajuntament de Barcelona)
- ✓ Lúdia Serratusell, Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima (Departament de Justícia)

Barcelona, 27 de setembre de 2011

ÍNDEX

PRESENTACIÓ pàg. 3

- ✓ El punt de partida
- ✓ El Circuit Barcelona contra la violència vers les dones:
l'escenari que l'ha fet possible
- ✓ Una oportunitat de projecció exterior del Circuit

EL PROTOCOL RVD-BCN pàg. 4

- ✓ Objectiu i característiques
- ✓ Descripció del RVD-BCN
- ✓ Metodologia
- ✓ Aplicació
- ✓ Serveis del Circuit de Barcelona contra la violència vers les dones que poden beneficiar-se de l'aplicació del RVD-BCN

PRESENTACIÓ

El punt de partida

Des dels diferents contextos institucionals que intervenen en situacions de violència de gènere hi ha serveis en els quals els i les professionals que atenen a dones en situació de violència han de valorar si hi ha o no risc que succeeixin actes violents en un futur immediat contra ella i en quin nivell, ja que han d'actuar en conseqüència activant o no els recursos que en cada situació corresponguin d'acord a les competències i responsabilitats de cada servei.

Alguns d'aquests serveis s'han dotat de protocols que ajuden el o la professional a fer aquesta valoració. No tots, però, incorporen una ponderació que indiqui quin és el nivell de risc: baix, mig o alt.

Fins l'existència del Circuit Barcelona contra la violència vers les dones mai no s'havia plantejat la possibilitat d'elaborar un instrument comú que fos útil a tots aquests serveis d'adscripció institucional diversa.

El Circuit Barcelona contra la violència vers les dones: l'escenari que l'ha fet possible

L'existència des de fa deu anys del *Circuit Barcelona contra la violència vers les dones* coliderat per l'Ajuntament i el Consorci Sanitari de Barcelona, i en el qual participen representants de diversos organismes i institucions que intervenen en situacions de violència masclista, ha fet possible construir un discurs comú que ha permès no solament consensuar el Protocol que ara presentem, sinó que el resultat obtingut sigui qualitativament millor que qualsevol dels diversos instruments de valoració fins ara utilitzats.

Per això l'autoria institucional correspon al *Circuit* com un tot, mentre que l'autoria intel·lectual és diversa i compartida entre tots els i les integrants del grup de treball que ha elaborat el *Protocol RVD-BCN*.

Una oportunitat de projecció exterior del Circuit

A l'Estat Espanyol solament hi ha dos antecedents: el VPR del Ministeri de l'Interior i un altre al País Basc que ha estat promogut per l'Ertzainza i que en breu es farà públic.

El protocol elaborat des del Circuit de Barcelona és innovador en diversos aspectes:

- ✓ S'ha elaborat amb la participació de diversos organismes i serveis, fet que el fa útil per valorar el risc de violència de parella contra la dona des d'àmbits molt diversos. A més, aquest consens garanteix el reconeixement de la valoració feta independentment de quin professional l'hagi fet i des de quin servei s'hagi portat a terme.
- ✓ Incorpora factors de risc de vulnerabilitat de la dona i de la seva percepció de la situació de risc, a més d'informació sobre el presumpte agressor.

- ✓ El o la professional pot tenir en compte altres factors no recollits en el llistat de factors de risc i que permeten ajustar millor la valoració a la idiosincràsia de cada situació per molt singular que aquesta pugui ser.

Aquest protocol presenta una altra novetat important que cal destacar i és que durant un any i mig ha estat sotmès a un procés de validació previ a la seva configuració definitiva. Procés de validació que ha estat dirigit pel Grup d'Estudis Avançats en Violència (GEAV) de la Universitat de Barcelona.

L'escassetat de protocols que ajudin el o la professional a valorar el risc de violència de parella contra la dona, el fet d'haver passat un procés de validació prèvia, juntament amb els aspectes innovadors esmentats, aporten un valor afegit a aquest instrument que el fa mereixedor de ser publicat i divulgat arreu de l'Estat.

Divulgació que va més enllà de l'instrument en sí, ja que ha estat l'existència del Circuit Barcelona contra la violència vers les dones el que ha fet possible el consens necessari per elaborar un Protocol unificat que pretén millorar totes les eines utilitzades pels diferents serveis que l'han dissenyat.

El protocol RVD-BCN

Objectiu i característiques

Objectiu

Proporcionar als i a les professionals que atenen dones que viuen situacions de violència masclista una eina que ajudi a valorar el risc que succeeixin a curt termini actes violents greus per part de la seva parella o exparella.

Característiques

- ✓ Incorpora factors de risc contrastats i vàlids per valorar la probabilitat i immediatesa del risc que succeeixin actes violents.
- ✓ Té un caràcter indicatiu i no pas probatori. Ajuda al i a la professional a valorar el risc que succeeixin actes violents.

Descripció del RVD-BCN

El Protocol té tres funcions:

1. Valorar el risc.
2. Orientar sobre l'actuació que s'hagi de realitzar en funció de la valoració del risc actual.
3. Alertar sobre possibles circumstàncies previsibles que poden augmentar el nivell de risc en el futur.

La valoració del risc per part del o de la professional es fa a partir de tres apartats:

- Llista de 16 factors de risc.

- Quantitat de factors de risc sobre els quals es disposa d'informació
- Presència d'altres factors de risc claus

Descripció de cada apartat:

- ✓ **Llista de factors de risc:** s'han seleccionat un total de 16 factors de risc amb tres opcions de resposta (Sí, No o es desconeix)

Els factors de risc s'agrupen en cinc categories:

- Història de conducta violenta del presumpte maltractador
- Amenaces i/o abusos greus contra la dona
- Circumstàncies agreujants
- Factors de vulnerabilitat de la dona
- Percepció de la situació de risc per part de la dona

La suma de respostes afirmatives indica un nivell de risc segons els intervals definits al RVD-BCN:

- Baix risc (1 a 7 punts)
- Mig risc (8 o 9 punts)
- Alt risc (10 a 16 punts)

- ✓ **Quantitat de factors de risc sobre els quals es disposa d'informació:** aquest protocol és útil si es disposa d'informació respecte de 7 o més factors de risc. En cas contrari, es recomana no fer valoracions definitives fins completar el nombre mínim de factors de risc esmentats.

- ✓ **Presència d'altres factors de risc claus** per valorar el risc i que el o la professional troba a faltar en la llista anterior: Hi ha factors de risc que, tot i ser importants, es donen solament en alguns casos motiu pel qual s'ha desestimat incorporar-los en la llista anterior, però sí que cal tenir-los en compte a l'hora de fer la valoració final del risc existent.

Per exemple:

- Està embarassada en el moment de fer aquesta valoració.
- Hi ha indicis que la parella o exparella té intenció de matar-la

La valoració final del risc de violència per part del o de la professional tindrà en compte els tres apartats i, per tant, podrà ser coincident amb el nivell de risc resultant del llistat de factors de risc, o bé augmentar-lo.

Metodologia

- ✓ El complimenta el o la professional que està atenent la dona.
- ✓ Ho fa a partir de la informació que li proporciona la mateixa dona i, si en té accés, també a partir de la informació que li proporcionen altres serveis i la documentació disponible (sentències judicials, etc.).

Les preguntes no s'han de formular com si es tractés de l'administració d'un qüestionari. Sovint la dona proporciona de manera espontània informació útil per al protocol, o bé és el o la professional qui pregunta a la dona sobre aquest tema d'una

manera flexible i en el moment oportú en el context d'una entrevista, o segons el tipus de servei de què es tracti i com es trobi la dona, en el decurs de diverses entrevistes.

- ✓ No està dissenyat com un qüestionari que hagi d'emplenar directament la dona.

Aplicació

Quan cal utilitzar aquest Protocol

- ✓ Quan el o la professional té coneixement que la dona viu una situació de violència o la dona ho expressa.
- ✓ Sempre que es modifiquin les circumstàncies de la situació en què es troba la dona i que puguin fer variar el risc de violència.
- ✓ Preventivament, cada 3 mesos.

Quan no cal utilitzar-lo

- ✓ Quan ja hi ha una valoració actual del risc (per exemple: la dona té protecció policial les 24 hores per mandat judicial; quan ja hi ha un altre servei que ha aplicat el protocol en l'últim mes i les circumstàncies no han canviat des d'aleshores...).
- ✓ L'agressor està ingressat a presó sense permisos, llevat que hi hagi la possibilitat que pugui induir l'agressió per part de tercers (família o d'altres).

Serveis del Circuit Barcelona contra la violència vers les dones que poden beneficiar-se de l'aplicació del RVD-BCN

- ✓ Departament de Justícia
 - Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte (OAVD)
 - Equip d'Assessorament Tècnic Penal (EATP)
 - Institut de Medicina Legal de Catalunya (IMLC) *Pendent de confirmació*
- ✓ Fiscalia Coordinadora de Violència Domèstica (TSJ)
- ✓ Mossos d'Esquadra:
 - Unitat Regional de proximitat i atenció al ciutadà (URPAC) en l'àmbit de la ciutat
 - Grups d'Atenció a la Víctima
 - Oficines d'Atenció al Ciutadà
 - Unitats d'Investigació
- ✓ Guardia Urbana
- ✓ Serveis de Salut:
 - Urgències
 - Serveis d'Atenció Primària
 - Hospitals
- ✓ Serveis Socials (Ajuntament i Consorci de Serveis Socials de Barcelona):
 - Centres de serveis socials
 - Punts d'informació i atenció a les Dones
 - Centre d'Urgències i Emergències Socials de Barcelona (CUESB)

- Equip d'Atenció a les Dones
 - Centres d'Acolliment d'Urgències i de llarga estada (Dispositiu Violència Masclista)
 - Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)
 - Serveis d'Atenció a les Persones Sense Sostre
 - Serveis d'Atenció a les Persones amb Discapacitat
 - Per extensió, a la resta de serveis socials municipals que poden trobar-se davant situacions de violència masclista.
- ✓ Institut Català de les Dones (ICD)